

Г. П. Щука, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Щука Г. П.

Методологічні основи порівняльно-педагогічних досліджень

В статті розглядається актуальність проведення порівняльно-педагогічних досліджень для ефективного вирішення кадрової проблеми на вітчизняному туристському ринку. Особлива роль порівняльної педагогіки полягає в можливості визначення доцільності використання зарубіжного досвіду в системі професійної туристської освіти. Науковий апарат даного виду досліджень включає філософський, загальнонауковий, компаративістський, педагогічний рівні методології та розробляє свої специфічні підходи, принципи, методи.

Ключові слова: порівняльна педагогіка, методологія порівняльно-педагогічних досліджень.

Щука Г. П.

Методологические основы сравнительно-педагогических исследований

В статье рассматривается актуальность проведения сравнительно-педагогических исследований для эффективного решения кадровой проблемы на отечественном туристском рынке. Особая роль сравнительной педагогики заключается в возможности определения целесообразности использования зарубежного опыта в системе профессионального туристского образования. Научный аппарат данного вида исследований включает философский, общенаучный, компаративистский, педагогический уровни методологии и разрабатывает свои специфические подходы, принципы, методы.

Ключевые слова: сравнительная педагогика, методология сравнительно-педагогических исследований.

Проблеми, які виникають в процесі підготовки фахівців сфери туризму, спонукають дослідників звертатися до вивчення досвіду професійної туристської освіти за кордоном, при цьому, як свідчить аналіз захищених робіт, більшість з них стикаються з труднощами визначення методологічної основи власного дослідження.

Важливість створення методологічної програми кожного конкретного дослідження очевидна, адже, як відзначає Е. Заїр-Бек, методологічні орієнтири допомагають визначати, яка інформація потрібна; вказують на найбільш прийнятні джерела інформації; дозволяють критично оцінити зібрану інформацію; окреслити структуру дослідження; проаналізувати потенційно сильні й слабкі сторони вибраної структури дослідження [1]. Важливе методологічне питання досліджень зарубіжних систем туристської освіти – проблема виявлення, наскільки і в яких формах можливе використання зарубіжного досвіду в системі професійної туристської освіти.

Нажаль, відомі нам дослідження процесу підготовки фахівців сфери туризму в країнах ВТО, США, Польщі, Болгарії, Канаді та ін. не містять ґрунтовного порівняльного аналізу, отже, мають обмежену практичну значимість. Аналіз інших досліджень з порівняльної педагогіки (І. Вагіної, О. Вітохіної, І. Луговської, О. Полтавцевої, М. Вахової та ін.) показав, що при дослідженні різних освітніх аспектів, науковці мають подібні проблеми при визначенні методологічних аспектів порівняльного аналізу.

У навчально-методичній літературі з порівняльної педагогіки (Б. Вульфсон, З. Малькова, А. Сбруєва, А. Джуринський та ін.) питанням методології приділяється дуже мало уваги. Публікації цієї тематики в наукових часописах майже відсутні.

Враховуючи потребу вітчизняного туристського ринку у висококваліфікованих фахівцях, відповідний рівень яких можна забезпечити лише орієнтуючись на досвід провідних туристських країн світу, та відсутність ґрунтовних робіт з методології порівняльно-педагогічних досліджень, ми в цій статті ставимо за мету систематизувати доступний нам матеріал, і визначити методологічні основи порівняльних досліджень.

В структурі методологічного знання традиційно, за Е. Юдіним, виділяється чотири рівні методології: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, методика та техніка наукового дослідження [2, с. 41–44]. Останній рівень П. Образцов називає ще технологічним [3, с. 10].

На основі цієї класифікації частина дослідників відносить методологію порівняльно-педагогічних досліджень до конкретно-наукового рівня, підміняючи нею педагогічну методологію, інші – до технологічного, зводячи її функції до завдань конкретного дослідження. Відповідь на це протистояння знаходимо в концепції методологічного знання Е. Юдіна, де наголошується на можливості більш детального розчленування конкретно-наукової методології в зв'язку з глибокою диференціацією сучасної науки [2, с. 44]. На основі цього методологію порівняльно-педагогічних досліджень ми розглядаємо як окремий підрівень наукового пізнання.

Не менш спірною залишається визначення позиції порівняльної педагогіки відносно компаративістики: від повного протиставлення до абсолютного та безумовного їх об'єднання. При цьому не враховуються досягнення самої компаративістики, яка вже вийшла на рівень загальної методології порівняльних досліджень соціальних процесів та явищ. В цьому випадку, на нашу думку, мова повинна йти не лише про можливість використання методології «інформаційної компаративістики» в порівняльно-педагогічних дослідженнях (К. Бражник [4]), а про необхідність застосування компаративного підходу, який «ґрунтується на корпоративному методі, але не зводиться тільки до нього та методологічних знань, а об'єднує й певні предметні знання в їх методологічній функції» (О. Тихомиров [5, с. 28]).

Опираючись на концепцію Юдіна про те, що методологія виконує свої функції не по частинам, а як єдине ціле, всі рівні методології утворюють систему, в рамках якої між ними існує певне підпорядкування [2, с. 44], визначимо, що представляє собою методологія порівняльної педагогіки. Методологію науки розглядаємо як учення про принципи побудови, форми та способи наукового пізнання [6, с. 420].

Що стосується порівняльної педагогіки, то дослідники відзначають, що на сьогодні не існує універсального визначення її предмета та завдань [7, с. 25; 8, с. 13], тому, наприклад, К. Бражник, М. Ваховський вдалися до наступного формулювання: призначення порівняльної педагогіки на теоретичному рівні в

описі, аналізі та інтерпретації конкретної реальності – освіти в різних країнах світу, на емпіричному рівні – у дослідженні в порівняльно-зіставному плані освітньої практики різних країн [4; 8, с. 13].

Ряд вітчизняних науковців подають це поняття у визначенні європейських дослідників:

- це міждисциплінарна складова педагогічної науки; яка вивчає педагогічні явища і факти у взаємозв'язку з соціальним, політичним, економічним і культурним їх контекстом; у їх порівнянні за принципами подібності та відмінності в двох чи більше регіонах, континентах або ж загалом у світовому вимірі; з метою усвідомлення унікальних особливостей власної освітньої системи та встановлення загальних чи універсальних законів (фактів), цінних і корисних для цієї системи, з метою її вдосконалення" (ХВ. Даел) [7, с. 26];

- це інтердисциплінарна педагогічна наука, яка з синхронічної або діахронічної перспективи досліджує педагогічні явища та факти в їхніх політичних, суспільно-економічних і культурних зв'язках, а також порівнює їхні схожості й відмінності в двох чи кількох країнах, територіях, континентах або на глобальному рівні (М. Vanova) [9, с. 119].

Довідкові видання пропонують наступне тлумачення даного поняття:

- область педагогічної науки, яка вивчає в плані порівняння стан, закономірності та тенденції розвитку педагогічної теорії та практики в різних країнах та регіонах світу, а також співвідношення загальних тенденцій, національної та регіональної специфіки, виявляє форми та способи взаємозбагачення національних освітніх систем шляхом використання ними закордонного досвіду [10, с. 438].

- галузь педагогіки, яка вивчає зарубіжні системи виховання та освіти та теорії переважно в порівняльному плані [11, с. 116].

Незважаючи на те, що жодне з наведених пояснень не є вичерпним, вони дозволяють усвідомити сферу досліджень порівняльної педагогіки.

Б. Вульфсон та З. Малькова визначили завдання порівняльної педагогіки наступним чином: розробка науково обґрунтованих критеріїв для адекватної оцінки якості та ефективності освіти у країні, регіоні, у глобальному масштабі; уніфікація та впорядкування термінів, що використовуються в освітянській документації різних країн; виявлення глобальних закономірностей та тенденцій розвитку освіти та врахування їх специфічних проявів у різних країнах та культурах; здійснення прогностичних функцій [12, с. 33–36].

Серед функцій порівняльної педагогіки дослідниками називаються:

- описова, пояснювальна, прогностична (К. Бражнік [4]);
- теоретична, практична, прогностична, міжнародно-інтеграційна, пропедевтична (О. Матвієнко [9, с. 121]);
- уніфікація та впорядкування термінів та понять педагогічної документації різних країн, співставлення різних моделей освіти та освітньої політики, прогнозування шляхів розвитку освіти, розробка планів розвитку освіти (М. Рослякова [13]);
- «дзеркальна» - забезпечення інформацією про якість системи освіти відносно подібних країн при порівнянні даних по відповідно вибраним групам (З. Батюкова [14, с. 49]);
- ідеографічна (пошук особливого), меліористська (пошук кращих моделей), еволюційна (пошук тенденцій розвитку), квазіекспериментальна (пошук універсального) (В. Харнер [15, с. 22])

Керуючись роботами провідних фахівців з порівняльної педагогіки, розглянемо основні методологічні аспекти порівняльно-педагогічних досліджень: методологічний підхід, принципи та методи пізнання.

На думку А. Сбруєвої методологічну основу порівняльно-педагогічних досліджень повинні складати такі підходи:

- цивілізаційний – освітній процес розглядається в рамках сукупності всіх форм життєдіяльності дитини (людини) тієї чи іншої цивілізації - матеріальних, політичних, культурних, релігійних, наукових тощо;

- антропологічний – освітні реалії розглядаються крізь призму людини, потреб розвитку особистості;
- синхроний – осмислення розгортання освітнього процесу в просторі, у співвідношенні з іншими цивілізаціями і регіонами,
- діахронний – розглядаються і співставляються педагогічні факти та явища, що відбуваються в різних культурно-історичних циклах у межах однієї цивілізації [7, с. 28].

О. Матвієнко, апелюючи до зарубіжних досліджень, доводить, що при аналізі педагогічних явищ і фактів порівняльна педагогіка опирається, зокрема, на такі філософські основи: синхронічну (горизонтально симультанічну, географічну, інтернаціональну), діахронічну (вертикально хронологічну, історичного розвитку), функціональну (в широкому контексті політичних, економічних, суспільних, культурних і, можливо, релігійних відносин і впливів) [9, с. 119].

К. Бражник за основу сучасних порівняльних досліджень пропонує взяти культурологічний підхід, який відображає прагнення до розуміння традицій освіти в умовах іншої культури [16, с. 77–78], і разом з ним використовувати інші взаємодоповнюючі підходи: системний, діяльнісний, аксіологічний [4].

С. Владимірова основними підходами до реалізації завдань порівняльно-педагогічних досліджень називає культурологічний, цивілізаційний, історичний, систематичний, аксіологічний. При цьому підкреслює важливість культурологічного (дозволяє враховувати взаємодію розвитку освіти й культурного середовища) та системного (дозволяє вивчати освіту як певну систему) підходів [17, с. 23].

В довідковій літературі методологічними підходами в порівняльній педагогіці називаються географічний, проблемний, порівняльно-теоретичний [11, с. 117], конкретно-історичний, культурологічний та етнопсихологічний [10, с. 438].

Наукову обґрунтованість порівняльно-педагогічному дослідженню на думку Б. Вульфсона, З. Мальцевої, К. Бражник забезпечують наступні методологічні принципи:

- принцип діалектичного підходу до розгляду різноманітного досвіду зарубіжних країн;
- принцип конструювання інтегрованого знання з актуальних проблем сучасної дидактики на основі концепції цілісного освітнього процесу;
- принцип відповідності відбору методів і технологій освіти об'єктивній логіці розвитку дидактики та її науковим методам пізнання;
- принцип відповідності практичної реалізації узагальнених знань, отриманих порівняльною педагогікою, цілям російської школи та умовам її розвитку;
- принцип об'єктивності [4; 12].

Одним з головних принципів порівняльної педагогіки Б. Вульфсон також називає репрезентативність фактичного матеріалу, чітке відокремлення закономірного від випадкового, верифікованих фактів від надуманих гіпотез [18, с. 81].

Досить невизначена ситуація складається в порівняльній педагогіці з визначенням її методів дослідження. Провідними **методами** порівняльно-педагогічних досліджень А. Сбруєва називає:

- вивчення офіційних документів;
- вивчення статистичних даних;
- вивчення документальних та науково-педагогічних джерел;
- спостереження;
- бесіди та інтерв'ю з безпосередніми учасниками освітнього процесу;
- методи математичної та статистичної обробки даних;
- структурний метод;
- конструктивно-генетичний;

- порівняльний [7, с. 28–30].

Далі йде мова про можливість використання таких часткових методів, як аксіологічний (для вивчення загальнолюдських, національних, групових та особистісних цінностей, встановлення їх пріоритетності); модернізаторський (для вивчення освітніх реформ і контрреформ); парадигмальний (для розгляду внутрішньої логіки розвитку педагогічної теорії з точки зору виникнення, трансформації, взаємодії різних парадигм) та методів, які імманентно характерні для історії педагогіки: метод великих інноваційних циклів та хвильовий [там само, с. 30].

В довідковій літературі зазначається, що порівняльна педагогіка користується методами дослідження як педагогіки, так і суміжних з нею наук. Особлива роль відводиться таким методам як *описовий* (вимагає точності та об'єктивності, групування, систематизації та інтерпретації фактів, накопичення необхідної та достатньої інформації для аналізу, передбачає визначення одиничного та типового в системі освіти), *історичний* (аналіз генезису та особливостей розвитку педагогічних проблем, сприяє більш глибокому розумінню сучасного стану досліджуваних педагогічних явищ), *соціологічний* (передбачає оцінку організації освіти потребам розвитку даного суспільства), *статистичний* (аналіз та інтерпретація кількісних показників освіти, складність при використанні полягає в тому, що параметри національної статистики важко використовувати в міжнародному порівнянні) [10, с. 438]. В Педагогічній енциклопедії називаються описовий, статистичний, порівняльний [11, с. 117].

Цей короткий огляд дозволяє нам приєднатися до позиції ряду дослідників, які стверджували, що власні методи порівняльної педагогіки не повністю досліджені (Заїр-Бек [1]), сучасна порівняльна педагогіка відрізняється певною методологічною невизначеністю (М. Ваховський [8, с. 13] та знаходиться в процесі свого початкового розвитку (В. Андрєєв, [15, с. 31]).

Основна причина цієї ситуації, на думку науковців, полягає в тому, що більшість досліджень не мають порівняльної характеристики. Так,

М. Ваховський, спираючись на дослідження В. Мітіної, визначає, що науково-порівняльні дослідження з'являються лише на третьому етапі розвитку порівняльної педагогіки – в II пол. XX ст. [8, с. 14], В. Андрєєв методологічну рефлексію порівняльної педагогіки відстежує лише з к. XX ст. [15, с. 22] і говорить про дві форми, які замінюють системне порівняння: імпліцитне та експліцитне. При експліцитному порівнянні дослідження іншої системи освіти відбувається на фоні власної, при імпліцитному – описується зарубіжна система освіти без її порівняння з власною [там само, с. 22-23].

В. Прокопцев доводить, що існуючі непорозуміння обумовлені недооцінкою фундаментальних принципів порівняльної педагогіки, а не другорядними розбіжностями щодо методів: ряд дослідників не розуміють характерні особливості так званих «порівняльних» дисциплін, і плутають використання будь-якої наукою порівняльного методу і специфічний порівняльний підхід [19].

Щоб спростувати чи підтвердити ці твердження, ми вдалися до аналізу порівняльно-педагогічних досліджень останніх років. Виявилось, що в більшості кандидатських та значній кількості докторських дисертацій не визначаються методологічні основи дослідження.

Серед небагатьох робіт, які містять системне порівняння, ми вважаємо за доцільне, виділити дослідження М. Ваховського [8], в якому ґрунтовно подаються методологічні аспекти порівняльного аналізу педагогічних ідей Г. Манна та К. Ушинського; Л. Орлової – визначаються теоретико-методологічні основи порівняльно-педагогічного аналізу систем управління шкільною освітою [20]; В. Андрєєва – розроблено модель порівняльно-педагогічного дослідження, в основі якої знаходиться «третє в порівнянні» [15]. Значний інтерес представляє робота Л. Рябова, в якій реалізована структурна схема порівняльно-педагогічного аналізу на основі показників та індикаторів, рекомендованих ЮНЕСКО та розроблених в НДІ вищої освіти Росії [21]. Функціональну модель системного порівняльного аналізу педагогічних систем розробив Е. Ісмаїлов [22].

Проте, розроблені науковцями моделі (схеми) порівняння орієнтовані в першу чергу на виконання завдань власного дослідження і можуть виступати лише орієнтирами для інших компаративістів. Тому ми цілком розділяємо точку зору теоретиків порівняльного аналізу (Г. Берей, Б. Вульфсон, В. Holmes, І. Кендл, З. Малькова), які вважають, що компаративісти повинні самі розробляти методологію власного дослідження, взявши до уваги наступні особливості проведення порівняльно-педагогічних досліджень:

- визначення порівняльності об'єктів: при виборі для порівняльного аналізу двох або декількох національних систем освіти потрібно виходити з доцільності їх зіставлення. Співставні системи тих країн, які при всіх своїх особливостях мають відносно загальні історико-культурні традиції, певний рівень соціально-економічного розвитку (Б. Вульфсон);

- еволюція освіти повинна розглядатися на фоні соціально-економічного, політичного та культурного розвитку досліджуваних країн (Б. Вульфсон, І. Кендл, З. Малькова);

- в будь-якому порівняльно-педагогічному дослідженні доцільно виділяти три етапи: описовий (накопичення емпіричного матеріалу та його опис); історико-функціональний (визначити існуючі проблеми в досліджуваних системах освіти, виявити та пояснити причини їх виникнення при аналізі економічних, політичних, соціальних та культурних факторів, встановити спільні та відмінні риси та ін.), удосконалення системи освіти в світі на основі узагальненого та науково оціненого міжнародного досвіду (І. Кендл);

- порівняльну науку відрізняє порівняння на вищому рівні абстракції, коли здійснюється «порівняння порівнянь»: не в рамках однієї соціальної групи або системи, а як мінімум між двома групами або системами; при цьому порівнюються не групи (системи виключно з урахуванням кожної з їх рис або взяті в їх унікальній сукупності), а абстрактні моделі або відповідні типи взаємозв'язків, які при порівнянні піднімаються над унікальністю окремих систем (В. Прокопцов);

- центральною теоретико-методологічною проблемою в дослідженні виступає співвідношення загального, особливого та одиничного: необхідно насамперед виявити загальне, оскільки сучасне життя висуває відомий комплекс подібних вимог до системи освіти різних країн; певна подібність виявляється і в пошуках вирішення ряду загальних проблем.

Отже, вивчення доступних нам джерел з методології порівняльно-педагогічних досліджень дозволяє нам зробити наступні висновки:

- ✓ сучасна порівняльна педагогіка відрізняється повною методологічною невизначеністю;

- ✓ широка сфера порівняльно-педагогічних досліджень вимагає від науковця створення власної методологічної програми і обмежує можливість використання моделей, розроблених іншими дослідниками;

- ✓ при проведенні порівняльно-педагогічних досліджень головну увагу треба зосередити навколо визначення порівняності об'єктів, репрезентативності фактичного матеріалу та встановлення критеріїв порівняння;

- ✓ при проведенні порівняння важливо дотримуватися компаративістського підходу, не замінюючи його на порівняння як метод дослідження; порівнювати не елементи системи, а її структуру та функціональні зв'язки, тобто забезпечити «порівняння порівняння».

Цілком очевидно, що це лише загальні рекомендації, тому подальша наша наукова робота пов'язана з визначенням логіки проведення порівняльно-педагогічних досліджень у туризмології.

Література

1. **Заир-Бек Е. С.** Роль нових підходів в сопоставительных исследованиях для развития теории образования [Электронный ресурс] / Е. С. Заир-Бек // Письма в emissia.offline : Эл. науч.-пед. журнал. – 2005. – Январь – июнь. – Режим доступа : <http://www.emissia.org/offline/2005/975.htm>

2. **Юдин Э. Г.** Системный подход и принцип деятельности : Методологические проблемы современной науки : монография / Б. Г. Юдин. – М. : Изд-во «Наука», 1978. – 391 с.
3. **Образцов П. И.** Методология и методы психолого-педагогических исследований : Курс лекций / П. И. Образцов. – Орел, 2002. – 292 с.
4. **Бражник Е. И.** Особенности методологи сравнительных педагогических исследований [Электронный ресурс] / Евгения Ивановна Бражник // Письма в Emissia.offline : Эл. науч.-пед. журнал. – 2005. – январь-июнь. – Режим доступа : <http://www.emissia.org/offline/2005/975.htm>
5. **Тихомиров О. Д.** Юридична компаративістика : філософсько-методологічні засади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права» / О. Д. Тихомиров. – К., 2006. – 35 с.
6. **Философская** энциклопедия / Гл. ред.. Ф Константинов. – М. : «Советская энциклопедия», 1964. – Т.3. – 584 с.
7. **Сбруєва А. А.** Порівняльна педагогіка : Навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
8. **Ваховський М. Л.** Педагогічні ідеї Г. Манна та К. Ушинського : порівняльний аналіз : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ваховський Максим Леонідович. – Луганськ, 2009. – 212 с.
9. **Матвієнко О.** Порівняльна педагогіка як навчальний предмет в педагогічному університеті / Ольга Матвієнко // Філософія педагогічної майстерності : Зб. наук праць. – Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – С. 118-127.
10. **Российская** педагогическая энциклопедия в двух томах / Гл. ред. В. В. Давыдов. – М. : Науч. изд-во «Большая российская энциклопедия», 1993. – Т. II. – 1999. – 534 с.
11. **Педагогическая** энциклопедия / Гл. ред.. И. Каиров. – М. : «Советская энциклопедия», 1968. – Т.4. – 911 с.

12. **Вульфсон Б. Л.** Сравнительная педагогика : Учебное пособие / Б. Л. Вульфсон, З. А. Малькова – М. : Издательство "Институт практической психологии" – Воронеж : НПО"МОДЭК", 1996.-256 с.
13. **Рослякова М.** Научно-исследовательский центр сравнительной педагогики Пятигорского Государственного Лингвистического Университета и Южного отделения РАО Сравнительная педагогика [Электронный ресурс] / М. Рослякова. – Режим доступа : <http://philosophy.ungrund.org>.
14. **Батюкова З.** Специфика влияния сравнительных педагогических исследований на политику реформ школьного образования в современном мире / З. Батюкова // Новое в психолого-педагогических исследованиях. – 2010. – №2. – С.44-87.
15. **Андреев В. И.** Развитие систем образования в ФРГ и Республике Беларусь : сравнительно-педагогический анализ (1945-1995 гг.) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Андреев Владимир Иванович. – Мн., 1998. – 304 с.
16. **Бражник Е. И.** Методологические подходы к исследованию образования в сравнительной педагогике / Е. И. Бражник // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2002. – Т. 2. – №3. – С. 71-79.
17. **Владимирова С. В.** Сущность сравнительно-педагогического исследования и методологические подходы к его реализации / С. В. Владимирова // Образование в современном мире : зарубежный опыт : сб. науч. ст.. – СПб., 2007. – С.21-27.
18. **Вульфсон Б. Л.** Сравнительная педагогика : История и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – М. : Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
19. **Прокопцов В. И.** Наука об образовании [Электронный ресурс] / В. И. Прокопцов. – Режим доступа : <http://rudocs.exdat.com/docs/index-382477.html?page=12>
20. **Орлова Л. В.** Управление школьным образованием России и Франции на современном этапе : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. пед.

наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Л. В. Орлова. – Архангельск, 2008. – 22 с.

21. **Рябов Л. П.** Сравнительно-педагогический анализ систем высшего профессионального образования развитых стран : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Рябов Лев Павлович. – Б. м., 1998. – 315 с.

22. **Исмаилов Э. Э.** Сравнительно-педагогический анализ систем среднего профессионального образования Швеции и России : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Исмаилов Эльхан Эюб оглы. – Калининград, 2004. – 233 с.

Shchuka G.P.

Methodological foundations of comparative educational research.

The article explores the relevance of comparative educational research to effectively solution the staffing problem in the domestic tourism market. The special role of comparative pedagogy is the ability to determine the feasibility of using foreign experience in vocational tourism education. Scientific apparatus of this type of research involves philosophical, scientific, comparative, educational level methodology and develops its own specific approaches, principles and methods.

Keywords: comparative pedagogy, methodology of comparative educational research.

Відомості про автора

Щука Галина Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства, докторант кафедри педагогіки Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Основні наукові інтереси зосереджені навколо проблематики професійної туристської освіти.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2012 р.

Прийнята до друку 28.09.2012 р.